

Шамрай Б. М.<https://orcid.org/0000-0002-0076-9368>

юридична служба Збройних Сил України

НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ ЮРИДИЧНИМ ОПЕРАЦІЯМ РФ ПРОТИ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО КЕРІВНИЦТВА УКРАЇНИ

У статті здійснено комплексний науковий аналіз стратегічних напрямів протидії юридичним операціям (Lawfare) російської федерації, що спрямовані на дестабілізацію системи стратегічного керівництва Сил оборони України в умовах 2026 року. Обґрунтовано, що сучасна правова парадигма національної оборони трансформується з пасивного регулятора у дієвий інструмент відсічі збройній агресії. Автором деталізовано механізми використання ворогом «юридичної війни» як методу створення правового хаосу, дискредитації вищого військово-політичного керівництва та штучного блокування процесів прийняття стратегічних рішень. Досліджено ключові вектори деструктивного впливу, зокрема: спроби делегітимізації конституційного статусу Президента України як Верховного Головнокомандувача, індукування конфліктів компетенцій між Міністерством оборони та Генеральним штабом ЗСУ в процесі імплементації J-структури, а також зловживання міжнародно-правовими інструментами для переслідування українського офіцерського складу. Особливу увагу приділено аналізу маніпуляцій у сфері оборонних закупівель та використанню запитів на публічну інформацію як засобів розвідувальної діяльності. У роботі запропоновано перехід до стратегії активних правових контр-операцій, що базується на чотирьох стовпах: забезпеченні внутрішньої юридичної стійкості через делімітацію повноважень, наступальній міжнародно-правовій стратегії, правовому захисті інформаційно-кіберпростору та цифровізації оборонного управління за стандартами НАТО. Доведено, що інституціоналізація взаємодії в силах оборони України (далі – СОУ) вимагає остаточного законодавчого закріплення нових стандартів управління, де правова стійкість визнається рівнозначною бойовій потужності. Сформульовано висновки щодо необхідності створення «юридичного щита» для командування та впровадження системи «Стратегічного дашборду» для моніторингу та нівелювання правових ризиків у реальному часі.

Ключові слова: юридична війна, lawfare, стратегічне керівництво, Сили оборони України, J-структура, конституційна легітимність, воєнний стан, стандарти НАТО, юридичні операції.

Постановка проблеми. Трансформація системи стратегічного керівництва СОУ в 2026 році реалізується в умовах безпрецедентного масштабу гібридних загроз. Сучасна система є результатом унікальної трансформації, де фундаментальні норми Конституції України пройшли випробування безпосередньою відсічню агресії. Це не просто ієрархія, а складна динамічна система, побудована на балансі між демократичним цивільним контролем та професійною військовою автономією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика правопорушень проти порядку несення військової служби досліджувалась у працях І. Коропатніка [1], І. Шопіної [2], І. Копо-

туна [3], М. Микитюка [4], С. Петкова [5]. Питання нормативного регулювання дисциплінарної відповідальності в період воєнного стану висвітлювали П. Богущкий [6], В. Пашинський [7]. Проте, трансформація системи стратегічного керівництва Збройних сил України на сучасному етапі потребує подальшого дослідження та розробки. Зокрема, залишається недостатньо вивченим аспект протидії цілеспрямованим юридичним операціям агресора проти суб'єктів стратегічного планування. Попри наявні напрацювання, поза увагою дослідників часто залишається питання інтегрованої протидії концепції «Lawfare» у контексті імплементації J-структури управління. Потребує уточнення механізм захисту стратегічних рішень

від маніпулятивного використання інструментів доступу до публічної інформації та правових засобів дискредитації оборонних закупівель.

Постановка завдання. Метою статті є визначення пріоритетних напрямів правової політики щодо захисту системи стратегічного керівництва України від юридичних операцій рф, а також розробка рекомендацій із впровадження активних правових контрзаходів для забезпечення інституційної цілісності СОУ.

Виклад основного матеріалу. Трансформація системи стратегічного керівництва Сил оборони України в 2026 році реалізується в умовах безпрецедентного масштабу гібридних загроз, що обумовлює необхідність системного переосмислення правових засад функціонування оборонного відомства.

Для належної реалізації поставленої мети цієї роботи, доцільно надати визначення терміну «Lawfare». Юридична операція в контексті гібридної війни (найчастіше позначається терміном «Lawfare») і визначається як стратегічне використання національних та міжнародних правових інструментів, правових інституцій та нормативних актів для досягнення конкретних військово-політичних цілей, що традиційно досягалися за допомогою кінетичної сили. У межах гібридного протистояння право виступає не як обмежувальний фактор, а як асиметричний інструмент агресії, спрямований на делегітимізацію дій противника, паралізацію його процесу ухвалення рішень через загрозу кримінального переслідування та маніпулювання нормами міжнародного права для виправдання власної експансії або прихованих операцій [8].

З наукової точки зору, така операція є багаторівневим процесом, що інтегрує правову агресію в загальну канву інформаційно-психологічного та кінетичного тиску. Вона охоплює створення штучних правових колізій, використання «м'якої сили» через міжнародні трибунали для блокування оборонних спроможностей жертви, а також інструменталізацію прав людини як приводу для гуманітарних інтервенцій або дестабілізації внутрішнього правопорядку. Таким чином, юридична операція перетворює правове середовище на повноцінний театр бойових дій, де перемога визначається не лише фізичним контролем над територією, а й встановленням домінуючої юридичної інтерпретації подій у світовому правовому дискурсі.

Визначення юридичної операції (Lawfare) як інструменту гібридної війни ґрунтується на синтезі концепцій міжнародного права, воєнної док-

трини та політологічних досліджень останніх десятиліть. Ключовими джерелами для такого аналізу є:

По-перше, академічна концепція Чарльза Данлапа, генерал-майора США (Charles J. Dunlap Jr.), який є основоположником сучасного терміна «Lawfare» [9]. У своїх працях він визначив це явище як «використання права як зброї війни». Саме він вперше науково обґрунтував, що право може використовуватися не для встановлення справедливості, а як заміна кінетичних засобів для досягнення військової переваги.

По-друге, теорія гібридних загроз та асиметричних конфліктів. Джерелом служать дослідження таких експертів, як Френк Хоффман (Frank Hoffman), який описував гібридні війни як поєднання регулярних, нерегулярних та інформаційно-юридичних методів [10].

По-третє, міжнародне гуманітарне право. Інформація базується на аналізі Женевських конвенцій [11] [12] та протоколу до них [13], а також Римського статуту [14]. Наукове визначення враховує, як агресор може маніпулювати концепціями «захисту цивільного населення» або «права на самооборону» (згідно зі Статтею 51 Статуту ООН) для легітимізації агресії.

По-четверте, досвід сучасної російсько-української війни. Важливим джерелом є аналіз практичних кейсів, які українські та закордонні юристи-міжнародники класифікують як юридичну агресію рф: концепція «правової окупації» (використання законодавства країни-окупанта на захоплених територіях), Маніпулятивні позови до Міжнародного суду ООН та ЄСПЛ для створення викривленого правового наративу, використання терміна «паспортизація» як юридичного інструменту гібридного впливу.

Таким чином, це визначення є результатом міждисциплінарного підходу, що поєднує класичну військову теорію (Clausewitz [15]) з сучасними реаліями «правової війни», де юридичне поле стає повноцінним доменом бойових дій поряд із сушею, морем, повітрям, космосом та кіберпростором.

У сучасних реаліях право набуває статусу повноцінного інструменту національної оборони, оскільки російська федерація системно експлуатує колізії, законодавчі прогалини та механізми м'якої сили з метою легалізації дестабілізуючих впливів на державне управління. У цьому контексті забезпечення інституційної цілісності та функціональної автономії суб'єктів стратегічного керівництва виступає критичною передумовою

збереження національної стійкості та гарантії ефективної відсічі збройній агресії, що безпосередньо впливає із конституційного обов'язку держави захищати суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність України (статті 1, 17, 106 Конституції України [16]). Інтеграція до стандартів Північноатлантичного альянсу [17] та імплементація J-структури управління [18] вимагають не лише матеріально-технічного оновлення, а й формування стійкого, адаптивного нормативно-правового базису, здатного гарантувати безперервність та передбачуваність управлінських процесів. Відтак, пріоритетним напрямом правової політики має стати унеможливлення маніпулятивного тлумачення норм національного законодавства та створення превентивних механізмів нейтралізації юридичних операцій противника, спрямованих на підлив єдності системи стратегічного командування.

Ключовою особливістю системи стратегічного керівництва Силами оборони України є її багаторівневність, що забезпечує життєздатність держави у критичні моменти. Рівень політичної волі – представлений Президентом України та РНБО, де формуються засади національної стійкості. Рівень військово-політичної стратегії – де Ставка та Міністерство оборони перетворюють політичні вектори на конкретні ресурси та оборонні директиви. Рівень інтелектуального планування та оперативного мистецтва – де Головнокомандувач та Генеральний штаб здійснюють безпосереднє управління силами на полі бою, впроваджуючи сучасні стандарти управління та принципи людиноцентризму. Від конституційних повноважень Верховного Головнокомандувача до науково обґрунтованого планування Генерального штабу – кожна ланка відіграє критичну роль у забезпеченні суверенітету та територіальної цілісності України.

Ворог використовує інструменти «юридичної війни» (Lawfare) [19] для створення правового хаосу, дискредитації керівництва та блокування процесів прийняття рішень [20]. На основі аналізу наданих матеріалів та контексту стратегічного керівництва Силами оборони України у 2026 році, опису негативних юридичних операцій з боку Російської Федерації, спрямованих на дестабілізацію взаємодії українських суб'єктів, можна структурувати наступним чином [21].

Першочерговим вектором протиправного впливу виступає системна делегітимізація конституційного статусу та владних повноважень вищих посадових осіб держави. У цьому контексті росій-

ська федерація реалізує скоординовані інформаційно-правові кампанії, спрямовані на ерозію конституційно-правового положення Президента України як Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України. Шляхом маніпулятивного тлумачення нормативних актів, що регулюють строки перебування на посаді в умовах воєнного стану, противник намагається штучно індукувати суспільну та міжнародну недовіру до легітимності наказів Верховного Головнокомандувача. Кінцевою метою зазначених юридичних операцій є параліч функціонування Ставки Верховного Головнокомандувача, підлив нормативно-правових підстав мобілізаційних заходів та дестабілізація єдиного ланцюга стратегічного командування, що суперечить засадам неперервності та конституційної легітимності державної влади, гарантованим Конституцією України [16].

Другим стратегічним напрямом протидії є запобігання штучному індукуванню конфліктів компетенцій у системі оборонного управління. Експлуатуючи процеси адаптації України до стандартів Північноатлантичного альянсу та імплементацію J-структури, противник прагне сформувати інституційний розкол між органами цивільного керівництва та військовим командуванням. Шляхом інформаційно-правових інтервенцій, зокрема тиражування в медіа-середовищі та через залучення афілійованих осіб сфабрикованих правових позицій РФ намагається створити хибну правозастосовну парадигму про нібито вихід Міністерства оборони України за межі адміністративно-ресурсних повноважень та втручання в сферу оперативного командування, що відповідно до національного законодавства належить до виключної компетенції Головнокомандувача Збройних Сил України. Метою зазначених юридичних маніпуляцій є дестабілізація конституційно визначеного балансу між демократичним цивільним контролем над сектором безпеки і оборони та професійною автономією військового керівництва, що провокує внутрішні інституційні конфлікти, паралізує міжвідомчу координацію та підриває цілісність єдиного ланцюга стратегічного управління [22].

Третім вектором правового впливу виступає інструменталізація міжнародно-правового поля «Lawfare», спрямована на ізоляцію та дискредитацію вищого військового керівництва [23]. Стратегічною метою зазначених дій є формування додаткового психологічного тиску на суб'єктів ухвалення рішень та штучне відволікання інтелектуальних і організаційних ресурсів команду-

вання на забезпечення юридичного захисту, що об'єктивно знижує інтенсивність та якість стратегічного планування в умовах триваючої збройної агресії.

Четвертим напрямом правового впливу виступає системна дискредитація механізмів оборонних закупівель. Залучаючи агентурні мережі, противник реалізує скоординовані операції, спрямовані на блокування матеріально-технічного забезпечення Збройних Сил України. Шляхом ініціювання безпідставних кримінальних проваджень щодо посадових осіб Міністерства оборони на основі сфабрикованих звинувачень у корупційних правопорушеннях, синхронізованих із критичними етапами закупівель озброєння, РФ прагне індукувати адміністративний параліч логістичних ланцюгів та підірвати довіру міжнародних партнерів до доброчесності, прозорості й ефективності управління державними оборонними ресурсами [24].

По-п'яте, атаки на секретність та систему управління – використання юридичних механізмів (запити на публічну інформацію, адвокатські запити) для викриття таємних аспектів взаємодії. Проводячи спроби через судові рішення отримати доступ до алгоритмів прийняття рішень або деталей мобілізаційного розгортання, маскуючи це під захист прав людини, з метою розкрити реальну структуру бойового управління та дислокацію органів розвідки [25].

Відповідно протидія юридичній агресії РФ потребує переходу від пасивного захисту до активних правових контр-операцій. Це передбачає використання національного та міжнародного права як інструменту зміцнення стійкості Сил оборони України (СОУ) [26]. Систематизація заходів правової протидії реалізується у чотирьох взаємопов'язаних напрямках: 1) Забезпечення внутрішньої юридичної стійкості. Законодавче удосконалення статусу Ставки Верховного Головнокомандувача та чітке розмежування компетенцій між Міноборони і Генштабом усувають підґрунтя для інституційних маніпуляцій. Формалізація процедур розподілу ресурсних запитів та персоналізація відповідальності гарантують неперервність стратегічного управління. 2) Наступальна міжнародно-правова стратегія. Превентивна документальна фіксація злочинів РФ та підготовка контр-позовів нівелюють спроби дискредитації командування. Юридичний супровід планування, дотримання норм МГП та стандартів НАТО формують стійкий «правовий імунітет» ЗСУ. 3) Правовий захист інформаційно-кіберпростору.

Режимність доступу до стратегічних даних та інституціоналізація при РНБО міжвідомчих аналітичних груп забезпечують блокування джерел дезінформації. Санкційне протидіяння учасникам ворожих юридичних операцій захищає цілісність алгоритмів ухвалення рішень. 4) Правове забезпечення закупівель та J-структури. Цифровізація оборонного замовлення, прозорість мобілізаційних процесів та чітка регламентація функцій у штабних директоратах усувають бюрократичні ризики, трансформуючи правову визначеність в інструмент оперативної ефективності [27].

Таким чином, першочерговим кроком щодо внутрішньо-правового зміцнення системи стратегічного керівництва України в контексті юридичних атак ворога є чітка нормативна делімітація повноважень між усіма суб'єктами СОУ для усунення «сірих зон». Необхідно інституціоналізувати статус Ставки та уточнити законодавство про державну таємницю з урахуванням викликів цифровізації. Створення системи «Стратегічного дашборду» з юридично верифікованими даними дозволить оперативно відбивати бюрократичні атаки. Чіткі протоколи взаємодії за стандартами НАТО мають стати частиною національного права.

Щодо інтеграції парадигми C4ISR у систему юридичної безпеки та протидії Lawfare, автором запропонована концептуальна модель, яка реформує традиційні підходи до правового забезпечення бойових дій, трансформуючи їх у високотехнологічну систему «цифрового імунітету» на базі архітектури C4ISR. У межах першого блоку (ISR) здійснюється конвергенція технічної розвідки та правового моніторингу, де дані супутників, БПЛА та засобів РЕБ стають верифікованою доказовою базою для міжнародних судових інституцій. Такий підхід дозволяє превентивно ідентифікувати ворожі інформаційно-психологічні операції, що мімікують під юридичні претензії, забезпечуючи перехід від реактивного захисту до проактивного управління юридичними ризиками в інформаційному та правовому просторі.

Механізм формування юридичної легітимності військових рішень та інституційний захист. Центральна ланка моделі базується на інтелектуальному ядрі C2 (Command & Control), де реалізується функція автоматизованого Legal Compliance. Використання стратегічних дашбордів та алгоритмів перевірки на відповідність стандартам НАТО (зокрема серії APP) та нормам міжнародного гуманітарного права гарантує «юридичну чистоту» кожного оперативного розпорядження.

Кінцева фаза моделі «Block Effect» – забезпечує матеріалізацію правового імунітету через автоматизоване архівування обґрунтувань ухвалених рішень. Це створює стійкий «юридичний щит» для командного складу, перетворюючи кожне бойове завдання на доказово підкріплений акт, захищений від маніпуляцій у межах міжнародного правового поля.

Українська влада на міжнародному рівні в юридичній війні повинна перейти до наступальної стратегії, ініціюючи власні юридичні процеси проти вищого керівництва РФ у міжнародних судах. Це включає створення «юридичного щита» для українських командирів через офіційне підтвердження відповідності їхніх дій міжнародному гуманітарному праву. Юридична служба ЗСУ має стати суб'єктом стратегічних комунікацій, що роз'яснює правову чистоту оборонних операцій. Активне використання міжнародних трибуналів нівелює зусилля ворога з дискредитації наших захисників [28].

Юридична протидія передбачає впровадження жорстких протоколів цифрової та інформаційної безпеки, щодо захисту інформації в межах систем C4ISR. Необхідно законодавчо закріпити механізми швидкого блокування юридичних диверсій у кіберпросторі та захистити персональні дані військовослужбовців. Правоохоронна система має бути адаптована до виявлення «юридичних агентів впливу», які працюють на замовлення агресора. Юридична строгість у поєднанні з технологічністю повинна гарантувати конфіденційність стратегічного планування [29]. Інституціоналізація взаємодії в Силах оборони України у 2026 році досягла рівня, коли правова стійкість є рівнозначною бойовій потужності. Ефективна протидія юридичним операціям РФ можлива лише за умови єдності замислу між Президентом, Урядом та військовим командуванням. Впровадження людиноцентричного підходу та цифрових систем управління дозволяє нейтралізувати правові провокації ворога. Подальша інтеграція в євроатлантичний безпековий простір вимагає остаточного закріплення нових стандартів взаємодії на рівні законів.

Висновки. Узагальнюючи результати проведеного дослідження, слід констатувати, що правова протидія юридичним операціям РФ є невід'ємною складовою загальної стратегії стримування та забезпечення національної стійкості. Сучасне правове поле в умовах 2026 року остаточно трансформувалося з пасивного регулятора суспільних відносин у динамічний інструмент «юридичного

імунітету». Це вимагає від держави переходу до проактивної моделі законодавчого захисту, яка б унеможливила використання демократичних інститутів – таких як запити на публічну інформацію або маніпулятивні судові позови – як засобів дестабілізації стратегічного управління та розвідувального проникнення в архітектуру оборони.

Фундаментальною умовою забезпечення інституційної стійкості Сил оборони України є повна ліквідація нормативних «сірих зон» у повноваженнях суб'єктів стратегічного керівництва. Юридична формалізація функціонування J-структури та чітка законодавча делімітація компетенцій між Міністерством оборони, Генеральним штабом та Ставою Верховного Головнокомандувача створюють монолітну правову конструкцію. Такий підхід зводить нанівець ворожі кампанії з делегітимізації наказів командування та запобігає штучному провокуванню інституційних конфліктів, що є критично важливим для збереження єдності замислу в умовах ведення високоінтенсивних бойових дій.

Сучасна модель керівництва Україною у 2026 році базується на чіткому розмежуванні політичних, адміністративних та військових функцій, що відповідає стандартам НАТО. Такий розподіл є фундаментом демократичного цивільного контролю і дозволяє уникнути надмірної концентрації влади, забезпечуючи фаховий підхід від формування бюджету до планування операцій.

Створення та активна роль Ставки Верховного Головнокомандувача довели ефективність механізму надзвичайного управління. Ставка стала критично важливою платформою для оперативного синтезу розвідувальної інформації та військових дій, що дозволяє державі миттєво реагувати на юридичні та кінетичні загрози в режимі реального часу.

Аналіз Стратегії воєнної безпеки України [30] свідчить про докорінну зміну ідеології: від радянської моделі «перемоги за будь-яку ціну» до моделі «безпека людини – безпека країни». Це відображається у пріоритетності збереження життя особового складу та цифровізації військової освіти, що є найкращою відповіддю на спроби ворога дискредитувати українське командування.

Генеральний штаб остаточно трансформувався в центр стратегічного інтелекту. Впровадження J-структури дозволяє не лише ефективно вести бойові дії, а й проактивно моделювати майбутні виклики у кіберпросторі. Подальший розвиток системи лежить у площині глибшої цифровізації та зміцнення міжнародної інтеграції у колективну систему безпеки.

На міжнародній арені Україна повинна остаточно перехопити ініціативу, перейшовши від стратегії виправдання до стратегії юридичного наступу. Формування «юридичного щита» для українського офіцерського складу через офіційну верифікацію відповідності операцій нормам міжнародного гуманітарного права має супроводжуватися масштабною кампанією з ініціювання процесів проти вищого керівництва РФ. Створення власних юридичних прецедентів у міжнародних трибуналах дозволить автоматично девальвувати будь-які спроби ворожого lawfare-впливу та забезпечить належний рівень дипломатичної та правової підтримки з боку західних партнерів.

Ефективність протидії сучасним загрозам безпосередньо залежить від технологізації правової сфери. Впровадження цифрових інструментів, таких як «Стратегічний дашборд» з юридично верифікованими даними, та законодавче закріплення посиленних протоколів безпеки для систем C4ISR дозволяють автоматизувати процеси захисту інформації. Поєднання юридичної строгості з новітніми технологіями гарантує конфіденційність стратегічного планування та оперативність ухвалення рішень, трансформуючи правову визначеність у реальну бойову перевагу на театрі воєнних дій.

Список літератури:

1. Військове право : підручник / за заг. ред. І. М. Коропатніка, І. М. Шопіна. Київ : Алерта, 2019. 648 с.
2. Шопіна І. М. Напрями протидії правовому нігілізму й підвищення правової культури в умовах збройного конфлікту високої інтенсивності. *Правовий часопис Донбасу*. 2025. № 4. С. 187–191. DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2025-93-187-191>
3. Військові правопорушення. Навчально-практичний посібник. Петков С.В., Копотун І.М., Коропатнік І.М., Алієв Р.В., Коломоєць О.Д., Катеринчук К.В., Кривенко О.В., Петков В.П., Ануфрієв М.І., Дубенко О.І., Золотарьова М.К., Бортняк К.В., Грицай Т.Г., Сивка В.В., Сингаївська І.В., Ховпун О.С. К. Видавничий дім «Професіонал». 2022. 360 с.
4. Військові злочини за законодавством України. Загальні поняття, відмежування понять військовий та воєнний злочин, кримінально-правова характеристика, нормативно-правове забезпечення, особливості правозастосування під час воєнного стану, актуальна судова практика. / укл.: Коропатнік І. М., Микитюк М. А., Павлюк О. О., Петков С. В. Київ. ВД «Професіонал», 2023. 550 с.
5. Військові і воєнні злочини за законодавством України та міжнародним гуманітарним правом. Воєнні злочини армії росії в Україні 2014-2022. Практичний посібник. Петков С.В., Журавльов Д.В., Дрозд О.Ю., Дрозд В.Г. К.: Видавничий дім «Професіонал». 2022. 280 с.
6. Військове право України. Підручник. Авт. кол.: Авдошин І.В., Безкоровайний С.Я., Бережний А.М., Богущкий П.П., Возник М.В., Гайдулін О.О., Гончарук С.Т., Діхтієвський П.В., Дяченко В.І., Карпенко М.І., Калужний Р.А., Колодій А.М., Коломієць В.М., Котляренко О.П., Кривенко О.В., Медвідь Л.П., Панасевич Л.А., Пашинський В.Й., Піскун І.І., Потомський Ю.В., Прохоренко М.М., Смоляннюк В.Ф., Ступак Д.Б., Тимошенко В.А., Тична Б.М., Туркот М.С., Фівкін П.М., Шамрай Б.М., Шульгін В.В., Яценко В.А. / За заг. ред. Колодія А.М., Кривенка О.В., Пашинського В.Й. Київ: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2019. 392 с.
7. Збройна боротьба в системі міжнародного права: навч. посіб. [для курсантів, слухачів, студентів НА СБ України] / Авдошин І. В., Пашинський В. Й. Київ: Нац. акад. СБУ, 2016. 156 с. (С. 19–88).
8. Charles J. Dunlap Jr. Law and Military Interventions: Preserving Humanitarian Values in 21st Century Conflicts, 2001. URL: <https://people.duke.edu/~pfeaver/dunlap.pdf>. (дата звернення: 10.05.2026)
9. Hoffman G. Frank. Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars. Potomac Institute for Policy Studies. 2007. 72 pages. URL: https://www.potomac institute.org/images/stories/publications/potomac_hybridwar_0108.pdf. (дата звернення: 10.05.2026)
10. LAWFARE: <https://www.lawfaremedia.org/topics/armed-conflict/>. (дата звернення: 10.05.2026)
11. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серп. 1949 р. : ратифікована Законом України від 10.12.1991 № 1939-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 10. Ст. 141. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151 (дата звернення: 10.05.2026).
12. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серп. 1949 р. : ратифікована Законом України від 10.12.1991 № 1940-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 10. Ст. 142. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153 (дата звернення: 10.05.2026).
13. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 8 черв. 1977 р. : ратифікований Законом України від 10.12.1991 № 1942-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 10. Ст. 144. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199 (дата звернення: 10.05.2026).

14. РИМСЬКИЙ СТАТУТ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ. Римський статут ратифіковано із заявами Законом № 3909-IX від 21.08.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text. (дата звернення: 10.05.2026).
15. Willam M/ Darley. Clausewitz's Theory of war and Information operations. JFQ 2006/ ndupress.ndu.edu. URL: <https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA481639.pdf>. (дата звернення: 10.05.2026).
16. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 10.05.2026).
17. Стандарти НАТО та їх адаптація в Україні під час дії воєнного стану. Матеріально-технічне забезпечення за стандартами НАТО в Україні 2022 (озброєння, спеціальна техніка, витратні матеріали). Практичний посібник. Петков С.В., Копотун І.М., Коропатнік І.М., Кривенко О.В., Ануфрієв М.І. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2022. 496 с.
18. Доктрина зі стратегічних комунікацій : ВКП 10-00(49).01 / Управління стратегічних комунікацій Апарату Головнокомандувача Збройних Сил України ; затв. Головнокомандувачем Збройних Сил України від 12.10.2020 № 3135/НВГШ. Київ, 2020. 32 с.
19. Davies, John; Inglis, Brinsley (1957). «Divorce, The Royal Commission, and the Conflict of Laws». The American Journal of Comparative Law, Volume 6, Issue 2–3, Spring-Summer 1957, Pages 215–234, <https://doi.org/10.2307/837517>. (дата звернення: 10.05.2026)
20. Мельник С. М. Адміністративно-правові форми взаємодії суб'єктів військового управління України і НАТО. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 6/1. С. 6–10.
21. Медончак О. Міністерство оборони України: структура, функції та реформи 2026. URL: <https://www.fair.org.ua/ministerstvo-oborony-ukrayiny-struktura-funkcziiyi-ta-reformy-2026/>. (дата звернення: 10.05.2026).
22. Мельник С. М. Адміністрування реформування сектору безпеки і оборони України у контексті розвитку співробітництва з НАТО. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 1 (26). С. 161–165.
23. Державні гарантії захисту соціальних прав військовослужбовців і членів їх сімей: загальний соціальний захист військовослужбовців членів їх сімей; соціальний захист військовослужбовців і членів їх сімей в особливий період (зокрема під час воєнного стану); міжнародний аспект соціального захисту військовослужбовців (стандарти НАТО) / Укл. : Джус О.А., Золотарьова М.К., Копотун І.М., Макарова Т.П., Микитюк М.А., Павлюк О.О., Пасіка С.П., Петков С.В., Скриньковський Р.М., Сопільник Л.І., Чубенко А.Г., Шевченко А.М. Київ. ВД «Професіонал», 2023. 594 с.
24. Колух В. Правове регулювання оборони України: теоретичні аспекти. Концептуальні засади розвитку вітчизняного адміністративного права та процесу: тенденції, перспективи, практика : колективна монографія / Є. Герасименко, П. Діхтієвський, Н. Задирака, Т. Коломєць, В. Клиничук та ін.; за заг. ред. П. Діхтієвського, В. Пашинського. Рига, Латвія : “Baltija Publishing”, 2022. 986 с.
25. Стандарти НАТО та їх адаптація в Україні під час дії воєнного стану. Організація адміністративного забезпечення за стандартами НАТО в Україні. Практичний посібник. Петков С.В., Копотун І.М., Коропатнік І.М., Кривенко О.В., Ануфрієв М.І. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2022. 446 с.
26. Стандарти НАТО та їх адаптація в Україні під час дії воєнного стану. Організація медичного забезпечення за стандартами НАТО в Україні 2022. Практичний посібник. Петков С.В., Копотун І.М., Коропатнік І.М., Кривенко О.В., Ануфрієв М.І. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2022. 432 с.
27. Стандарти НАТО та їх адаптація в Україні під час дії воєнного стану. Організація оперативного забезпечення за стандартами НАТО в Україні. Практичний посібник. Петков С.В., Копотун І.М., Коропатнік І.М., Кривенко О.В., Ануфрієв М.І. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2022. 410 с.
28. Сирський, О., Семененко, О., Лебеденко, А., & Шевченко, О. (2026). Методологічні особливості побудови ієрархії керівних документів щодо застосування та розвитку Збройних Сил України: візія, доктрина, стратегія, концепція. *Міжнародний науковий журнал «Military Science»*, 3(4), 7–26. <https://doi.org/10.62524/msj.2025.3.4.1>. (дата звернення: 10.05.2026)
29. Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками медіа на час дії правового режиму воєнного стану: Наказ головнокомандувача збройних сил України від 03.03.2022 № 73. URL: <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/nakaz-golovnokomanduvacha-zsu-vid-03-03-2022-roku-73-zi-zminami>. (дата звернення: 10.05.2026).
30. Стратегія воєнної безпеки України «Воєнна безпека – всеохоплююча оборона» прийнятої Радою національної безпеки і оборони України 25 березня 2021 року. Указ Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-zatverdiv-strategiyu-voyennoyi-bezpeki-ukrayini-67361>. (дата звернення: 10.05.2026).

Shamrai B. M. DIRECTIONS OF COUNTERACTION TO THE LEGAL OPERATIONS OF THE RUSSIAN FEDERATION AGAINST THE STRATEGIC GUIDANCE SYSTEM OF UKRAINE

This article provides a comprehensive scholarly analysis of the strategic directions for countering lawfare operations conducted by the Russian Federation with the aim of destabilising the strategic command and control system of Ukraine's Defence Forces in the context of 2026. It is argued that the contemporary legal paradigm of national defence is undergoing a fundamental transformation from a passive regulatory framework into an effective instrument for countering armed aggression.

The author examines in detail the mechanisms through which the adversary employs 'legal warfare' as a means of generating legal uncertainty and institutional disorder, undermining the legitimacy and credibility of the highest military and political leadership, and deliberately obstructing strategic decision-making processes. The principal vectors of such destructive influence are analysed, including attempts to delegitimise the constitutional status of the President of Ukraine as Supreme Commander-in-Chief; the artificial creation of jurisdictional and institutional conflicts between the Ministry of Defence and the General Staff of the Armed Forces of Ukraine in the course of implementing the J-structure; and the misuse of international legal instruments for the purpose of pursuing Ukrainian military personnel and officers.

Particular attention is devoted to the analysis of manipulative practices in the field of defence procurement and to the exploitation of requests for access to public information as instruments of intelligence-gathering and hostile reconnaissance. The article proposes a transition towards a strategy of active legal counter-operations founded upon four principal pillars: strengthening domestic legal resilience through the clear delimitation of powers and competences; pursuing an assertive international legal strategy; ensuring legal protection of the information and cyberspace domains; and digitalising defence governance in accordance with NATO standards.

It is demonstrated that the institutionalisation of interaction within Ukraine's Defence Forces (hereinafter referred to as the 'DFU') requires the definitive legislative consolidation of new governance standards, under which legal resilience is recognised as being of equal strategic importance to military capability. The article concludes that there is a pressing need to establish a 'legal shield' for military command structures and to introduce a 'Strategic Dashboard' capable of monitoring, assessing and mitigating legal risks in real time.

Keywords: lawfare, legal warfare, strategic command and control, Defence Forces of Ukraine, J-structure, constitutional legitimacy, martial law, NATO standards, legal operations.

Дата першого надходження статті до видання: 08.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.07.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 10.09.2026